

LBRIS

We know
books

Pr. Sorin Benescu

Începuturile lui Israel – noi perspective

Făgăraș 2024

CUPRINS

Cain și Abel.....	5
Noe.....	14
Turnul Babel.....	20
Patriarhii.....	30
Avraam în Egipt.....	34
Sodoma și Gomora.....	49
Jertfa lui Isaac, un simbol al Învierii.....	105
Ritualul tăierii împrejur.....	118
Patriarhul biblic Isaac.....	138
Rebeca.....	146
Sfântul patriarh Iacov.....	163
Laban.....	189
Iacov și Dumnezeu.....	215
Fecioara Dina.....	219
Fiii lui Iacov.....	238
Cazul lui Onan, contracepția.....	259

Iosif cel frumos	282
Concluzii la <i>Cartea Facerii</i>	308
Bibliografie electronică.....	311
Bibliografie	315

Cain și Abel

Parabola JERTFEI lui Cain și Abel¹

...pentru că ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci... cu osteneală să te hrănești... te vei hrăni cu iarba câmpului... întru sudoarea feței tale îți vei mânca „pâinea” ta...².

...Eva a născut pe Cain... apoi a mai născut pe Abel, fratele lui... Abel a fost păstor de oi, iar Cain „lucrător de pământ”...³

...Cain a adus jertfă lui Dumnezeu din „roadele pământului” și a dus și Abel din cele „întâi născute” ale oilor sale și din grăsimea lor (lapte, unt, brânză)... și a căutat Domnul spre Abel și spre „darurile” lui, iar spre Cain și darurile sale nu a căutat...⁴.

Din relatările biblice, se deduce clar că primii oameni erau „lucrători de pământ” și hrana lor era „iarba câmpului” și „pâinea” sudorii feței.

Se zice că la izgonirea lui Adam din rai Dumnezeu îi dă o „frunză din pomul vieții”, pe care s-o planteze; din ea a crescut „sămânța primelor cereale”, din care s-a făcut primul „chip al pâinii”. Când Adam aduce un „snop de grâu”, Eva alege semințele, le macină între două pietre și din făina acestora face o cocă, din care, **dospită și pusă la căldura soarelui**, ieși zisa „pâine”, taina „urmei pomului vieții” din rai.

Adam și Eva și urmașii nu puteau mânca „verdețurile câmpului” **decât cu pâine**; fără aceasta, nicio mâncare nu avea „putere de viață”; și „memoria” acestei taine se întipări pentru totdeauna omului. „Viața” este în „originea pomului vieții”, chipul tainei lui Dumnezeu. Câmpul era foarte mănos și doar „semințele de cereale” trebuiau să fie semănate anual; începuseră să crească și de la sine, că Adam nu strângea tot ce semăna. După nașterea lui Abel, începu și o „prietenie” cu „animalele”, că Abel tare mult le

¹ Vezi Ghelasie Gheorghe, ieromonah, *REȚETELE MEDICINII ISIHASTE*, Ed. Platytera, Buc., 2011, p. 277-279.

² *Fac.* 3.17-19.

³ *Fac.* 4.1-2.

⁴ *Fac.* 4.3-40.

iubea, mai ales oile, ce creșteau libere, ieșite și ele din grădina raiului; așa omul deveni și „*păstor de animale*”. Adam „*plângea*” tot mai mult „*păcatul*” său; Eva era tăcută; Cain era morăcănos; Abel era mai vesel, cântând cu oile sale „*bucuria*” vieții. Micuțul Abel face și primul altar Domnului, ca o „*inspirație de sus*”; în câmpul din apropierea casei unde stăteau, **Abel ridică o „moviliță”** pe care punea flori și chema pe Domnul.

- Doamne, tatăl meu, Adam, Te-a pierdut, dar vino la mine, copilul său... eu n-am să Te mai supăr...

Se zice că, într-o zi, un mieluț se urcă pe acest altar, și dintr-o dată **se coborî o strălumină ce întrece lumina soarelui, în care mielul se mistui...** Abel înțelese că Domnul l-a luat la cer...

- Doamne, zise Abel, în fiecare zi am să-Ți aduc **pe cel mai frumos** miel, pe care Tu să-l iei la cer... să fie cu acesta și închinarea și ruga mea...

Așa apăru prima „*jertfă adusă Domnului*”.

Abel era tot mai vesel și oile sale se înmulțeau și mai mult; seara se întorcea de la câmp cu brațele pline de verdețuri pentru mâncare; Cain aducea și el cerealele, pentru pâine. Cain, văzând jertfa lui Abel, făcu și el altar Domnului, **pe care puse „snopi de cereale”**... dar **nu** se „*mistui*au” de strălumină, ca la altarul lui Abel. Odată, Abel culese el niște spice mari, din care rugă pe mama sa, Eva, să facă o „*pâine*”, **pe care s-o pună pe altar**... și minunat, se „*mistui*a” ca și mieii săi... **Cain, însă, nu făcea pâine** și așa „*snopii*” săi nu erau primiți la cer de Domnul.

Abel vorbea adesea cu fratele său, Cain...

- Chipul pâinii este prefacerea pământului în focul Divin. Mieluții mei au și ei un chip de taină, de sunt „*primiți la cer*”... **chipul pâinii, memoria pomului vieții** din rai este direct chipul omului. Mieluții mei sunt „*chipul naturii*”. Omul este și natură-țărâna pământului și chip după chipul lui Dumnezeu. Viața naturii este taina chipului mielului. Viața omului este taina chipului pomului vieții Divine...

Dar Cain privea cu mare pizmă pe fratele său și își puse în minte chiar să-l omoare...

Cain nu a înțeles că viața este dar divin și **omul nu poate fi doar ca „viața naturii”**. Omul are și memoria naturii și memoria chipului Divin și doar în unire este omul întreg; doar cu cele „*două memorii*” omul poate avea „*viață*”; despărțirea acestora sau uciderea uneia va aduce boala și moartea, cum s-a și întâmplat.

La început, omul era cerealier și vegetarian-fructivor. După uciderea lui Abel, prima „*vărsare de sânge*”, se zice că însuși Cain preluă oile lui Abel, pe care **nu le mai aduse jertfă** Domnului, **ci le tăie și le mănă**, el și urmașii lui; așa, omul deveni și carnivor.

Se zice că după „*înnebunirea*” lui Cain, care făcu „*boala psihică a fricii uciderii*”, urmașii săi s-au axat mai mult pe „*păstoritul animalelor*”, depărtându-se de „*lucrarea pământului*”; în locul pâinii și legumelor începu mănucarea mai mult a „*cărnii*”. **Cu timpul, animalele se împușinară și așa apăru și zisa „vânătoare”... omul se înstrăina tot mai mult de chipul său original.**

Omul, din chipul său de „*supra-creație*”, devine „*omul naturii*” și, mai mult, al unei „*naturii ucise*”; omul își pierde tot mai mult „*chipul uman*” și **se confundă cu natura**. Chipul omului este după „*chipul lui Dumnezeu*”, dincolo de natură; așa, omul se înstrăinează și de Dumnezeu și se „*profanează*” până la „*omul semianimal-semivegetal*”.

Iată alte câteva explicații ale Sf. Părinți⁵:

«*După aceea a cunoscut Adam pe Eva, femeia sa, și ea, zămislind, a născut pe Cain și a zis: „Am dobândit om de la Dumnezeu”.*»⁶ – Exprimarea bucuriei femeii care, din roaba bărbatului, se descoperă născătoare de om.

Aici Sfântul Ioan Gură de Aur descoperă două înțelesuri:

- **începutul relației trupești** ca urmare a căderii, în rai stăpânind fecioria, și
- **un început de înțelepciune la femeie**, care

⁵ Vezi Preot Ioan Sorin Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, p. 30.

⁶ *Fac.* 4.1.

cunoaște acum că tot ce avem vine de la Dumnezeu.

După ce prin neascultare a intrat păcatul și după ce sentința lui Dumnezeu ne-a făcut muritori, Dumnezeu, rânduind, potrivit înțelepciunii Lui, dănuirea neamului omenesc, a îngăduit ca acesta să se înmulțească prin unire trupească⁷.

Abel⁸ înseamnă suflare, trecere, abur, nimicnicie, traduceri care ar indica scurtimea vieții sale; sau păstor, râu, luncă, fiu.⁹ Urmează acum, după revolta omului împotriva lui Dumnezeu, lupta omului împotriva omului. Se observă prioritatea pe care Scriptura o acordă lui Abel, deși el era cel de-al doilea născut, și, totodată, sunt arătate cele mai vechi îndeletniciri umane. Din chiar îndeletnicirile celor doi **putem vedea**

- în Cain - pe cel ce se îngrijește de trup (lucrător de pământ) și culege **roadele** firești ale preocupării sale (**plăcerea, durerea, grija și patimile**), iar

- în Abel - un păstor care **preînchipuie pe Hristos, Păstorul cel bun.**

« *După un timp sau după câteva zile* » este interpretat de către Philon ca **semn al întâzierii** sacrificiului din partea lui Cain. Dumnezeu pedepsește **lipsa lui de zel și de promptitudine**. Tot după Philon, părere la care se raliază și Sf. Ioan Gură de Aur, Cain n-ar fi adus primele roade, ci **roade la întâmplare**.

Oamenii știau că se cuvine să-I închine lui Dumnezeu o parte din roadele muncii lor, că Aceluia de la care vine tot binele, chiar în stare de cădere fiind și fără a-L fi cunoscut pe Creator în

⁷ Numele primului născut, Cain, se traduce prin dobândit, primit (de la verbul ebr. Qanah = a dobândi); după o altă etimologie, Cain ar putea însemna metalurg, fierar.

⁸ ebr. Hebel.

⁹ Conform concepției vechi orientale, cei doi frați sunt reprezentanții celor mai vechi îndeletniciri umane – agricultura și păstoritul. Dar această opoziție cultural-istorică este marginală și umbrită de opoziția etico-religioasă a celor doi frați. Povestitorul vrea să sublinieze aici efectul Răului, care prin păcatul părinților și-a pus pecetea pe întreaga umanitate.

chip nemijlocit, asemeni protopărinților.¹⁰ Omenește gândind, există tendința de a socoti părtinitoare atitudinea lui Dumnezeu față de jertfele aduse. Dar vedem că:

- **Abel alege cu grijă** jertfa sa: cele întâi-născute ale oilor lui,¹¹ în vreme ce
- **Cain jertfește la întâmplare:** din roadele pământului.

Apoi, una este dijma și alta este pârga. Pârga este de un har mai mare, de o sfințenie cu totul deosebită. De aceea a căutat Domnul spre Abel, fiindcă acesta n-a întârziat cu darul său și I-a dăruit din pârga oilor sale. Deci ni se poruncește să **nu jertfim lui Dumnezeu** cu micime de suflet, **cu zgârcenie**, rugăciunile și laudele, nici să-I aducem Stăpânului orice, la **nimereală**, ci să-I închinăm ceea ce este de căpetenie în suflet, mai bine zis însuși **sufletul întreg**, cu toată hotărârea și dragostea. Sfântul Maxim Mărturisitorul explică jertfa lui Abel, **comparându-l pe acesta cu Sfântul Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul**: Glas al lui Dumnezeu care strigă de la început **în pustie, adică în lumea aceasta sau în firea oamenilor**, este desigur orice sfânt, [...] când închină lui Dumnezeu cu sinceritate, ca Abel, cele dintâi **mișcări ale contemplației sufletului, îngrășate prin virtuți**. Orice gând curat născut în noi, de îndată trebuie închinat lui Dumnezeu, spre a nu fi sfârtecat de vrăjmaș. **Jertfa lui Abel preînchipuie lucrarea Mântuitorului.**¹²

¹⁰ „Vezi cum Creatorul firii a pus în conștiința omului cunoștința de Dumnezeu! Spune-mi, cine l-a adus pe Cain la această idee? Nimeni altul decât cunoștința de Dumnezeu din conștiința lui”.

¹¹ „Aduce deci sfințitul și preaînțeleptul Abel pe cele socotite mai alese și mai bune din turma sa. [...] Și neignorând modul sfintei slujiri, a alăturat grăsimea. Iar Cain nu face așa, fiind foarte nepăsător. Cele mai alese dintre rodirile pământului și le-a dăruit plăcerilor sale, și a ospătat pe Dumnezeul tuturor cu cele de calitate a doua”.

¹² „Abel cel drept, adică Hristos, aduce lui Dumnezeu ca dar primele născute ale turmelor, adică **pe cei fragezi la inimă** și purtători ai slavei Lui în chipul lor de întâi născuți. Iar aceasta e Biserica, care e numită de dumnezeiescul Pavel

Nu știm în ce fel Dumnezeu a făcut vădită alegerea Sa.

- O tradiție explică alegerea prin căderea unui foc din cer, care a mistuit jertfa lui Abel și nu pe a lui Cain;
- după o altă tradiție, **fumul jertfei lui Abel a suit către cer, iar al celei a lui Cain s-a risipit.**

Din textul biblic reiese însă, cu claritate, că respingerea jertfei sale i-a fost bine cunoscută lui Cain.

Includem aici și o tâlcuire prețioasă, aparținând Sfântului Maxim Mărturisitorul:

- **Cain este legea trupului¹³**, iar
- **Abel este cugetul duhului.¹⁴**

Cain îl ucide pe acesta, fiindcă a purces la **contemplarea naturii înainte de a dobândi deprinderea** desăvârșită în acest scop.

„*Cain fiind condamnat la o pribegie permanentă*”, el este tipul omului **rătăcitor**, aceasta desemnând pe acela ce **rătăcește spiritual din loc în loc, neputându-se fixa în Dumnezeu**. Sfântul Chiril al Ierusalimului exclamă pe bună dreptate: „*Mare este păcatul, mică osânda!*”. Dumnezeu, în bunătatea Sa, nici nu-l pedepsește pe Cain, ci doar îi anunță urmarea firească a faptei sale: „...*trupul, dacă nu are sprijinul său firesc, trebuie neapărat să se vânzolească și să tremure*”. Odată cu creșterea păcatului, sporesc și consecințele. Căzând din poruncă și făcându-se vinovat de păcate, neamul lui Adam e zbuciumat de **gânduri nestatornice și e plin de tulburare și de frică**, însuși vrăjmașul învăluind în **plăceri felurite și poftă** tot sufletul care nu s-a născut din Dumnezeu, , învârtindu-l ca pe grâu cu o lopățiță.

Cain, nepedepsit, își socotește pedeapsa prea grea. Sau s-ar putea înțelege că el spune: Vina mea este prea mare ca să mi se poată ierta, ceea ce ar fi un păcat mai greu, acela al **deznădejdiei de**

mulțimea celor întâi născuți, înscriși în ceruri, a celor chemați spre sfințirea prin credință”.

¹³ Cea dintâi pe care o naște Adam, după ce a călcat porunca dumnezeiască.

¹⁴ Pe care-l naște tot acela, mai pe urmă, **prin căință**.

a mai primi iertarea divină, un păcat împotriva Duhului Sfânt.¹⁵ **Teama de moarte îl copleșește pe Cain, nu căința.**¹⁶

După Sf. Ieronim, sensul ar fi următorul: Cine te va ucide îți va face un bine, pentru că te va elibera de nenumăratele muștrări. Unii comentatori presupun un punct după „*va ucide*”. Atunci sensul se schimbă: Cain va plăti șapte răzbunări. Plecând de aici: **Cain va fi pedepsit la a șaptea generație, prin Lameh; Cain va fi pedepsit de șapte ori pentru șapte greșeli:**

1. invidie,	3. crimă,	5. crimă primordială,
2. necinste,	4. fratricid,	6. întristarea părinților,
	7. minciună.	

Cele șapte pedepse:

1. munca pământului,	3. geamăt,	5. exil pe pământ,
2. nerodnicie,	4. tremur,	6. exil de la fața lui Dumnezeu,
	7. semnul infamant.	

Textul Masoretic spune: Cine-l va ucide pe Cain, acesta va fi răzbunat de șapte ori.

Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuiește pe larg acest pasaj, tâlcuire pe care vom încerca s-o rezumăm aici.

- Numărul 7 este întrebuințat spre a indica **un număr mare.**¹⁷

- Văzând **zbuiciumul lui Cain, oricine îi va cunoaște fapta și se va îngrozi de urmări.**¹⁸

¹⁵ „Mai există încă și o altfel de tristețe, mai blestemată, care împinge sufletul păcătos nu la îndreptarea vieții și la alungarea patimilor, ci la **cea mai pierzătoare disperare**; aceasta l-a împiedicat pe Cain de la căință”.

¹⁶ „nimic nu aruncă sufletul în robie (mai mult) decât frica de moarte. Cum să se ridice deasupra urâciunilor simțirea de rând și josnică, înecată în băltoaca slăbiciunii și în poftile acestei vieți?”.

¹⁷ Se arată astfel cât de gravă e fapta lui Cain și cât de înfricoșătoare urmarea.

¹⁸ De aceea, de l-ar ucide, pe el sau pe oricare altul, pedeapsa ar fi amplificată, căci era avertizat asupra consecințelor. În plus, acel ce ucide ia asupra sa și păcatele pentru care victima n-a mai putut să se căiască. Iar Cain a săvârșit șapte

După Sfântul **Chiril** al Alexandriei, păcatele lui Cain au fost:

1. nu a deosebit în chip drept;	3. a pizmuit;	5. a ucis;
2. nu și-a îndreptat greșeala;	4. a fost viclean;	6. L-a mințit pe Dumnezeu;
7. a socotit că va scăpa fără voia lui Dumnezeu de pedeapsă.		

Sunt posibile și alte clasificări ale păcatelor săvârșite de Cain.

Cain se mută în ținutul Nod (Naid): **Eden se tâlcuieste „desfătare”, pe când Naid „tulburare”**. Credința, pacea și gnoza sunt desfătarea, din care a fost izgonit cel ce n-a ascultat. Însă cel care se socotește înțelept nici nu vrea să audă de poruncile dumnezeiești; ci ca unul care **se crede prin el însuși învățat, se împotrivesc frâului și, de buna sa voie, se mută în tulburarea învălurată**; și coborându-se de la cunoașterea Ființei nenăscute la cele născute și muritoare, are când o părere, când alta. E o sporire a răului: dacă Adam s-a **ascuns** de la fața lui Dumnezeu, Cain, mai nelegiuit și mai păcătos decât Adam, a **plecat** de la fața lui Dumnezeu. Ruptura e deci totală!

Socotindu-le lipsite de importanță, Scriptura nu a amintit nașterea ori numele femeii lui Cain. După **Cartea Jubileelor**, femeia lui Cain se numea **Awan** și era **sora lui**. Părinții insistă pe ideea **incestului**. După Iosif Flaviu, evenimentul marchează **începutul vieții politice**. Augustin pune în paralel cuplurile Cain/Abel și Remus/Romulus, precum și întemeierea celor două orașe.

Enoh înseamnă începător, îndemânatic, alte traduceri posibile părăndu-ni-se nepotrivite pentru el. Interesant că **primul erou civilizator amintit de Biblie este Cain, primul care zidește o cetate**. Deoarece s-a depărtat de Dumnezeu, el simte **nevoia de protecție prin ziduri**, ca și dorința de-a dobândi o anume **nemurire prin lucrarea sa**. Ridicarea unei cetăți mai sugerează că

numărul oamenilor ajunsese destul de mare. Atribuirea rolului de civilizator, **fondator al primului oraș**, are valoare simbolică, aceeași pe care o vom regăsi și în relatarea **turnului lui Babel**. Este, de asemenea, un argument pentru degenerarea umanității primitive prin extinderea caracterului violent.

Când le-a dat naștere celor trei fii: Sem, Ham și Iafet, Noe era de cinci sute de ani. Din cei trei fii ai lui Noe se vor trage trei mari ramuri ale omenirii:

- Sem²⁰ e părintele rasei semitice, de ex. arabi, evrei ș.a.;
- Ham²¹ e părintele rasei hamitice, ușor de recunoscut după culoarea închisă a pielii;
- Iafet²² e părintele rasei iafetite, cu pielea de culoare albă.

În anul cinci sute al vieții lui Noe Dumnezeu anunță pentru prima dată cataclismul ce va veni, hotărând, din pricina sporirii răului în lume, nimicirea omenirii prin potop. Amintirea diluviului s-a păstrat în memoria omenirii prin legende, aproape pretutindeni.

Din relatarea potopului putem trage învățăminte pentru viața duhovnicească: precum corăbierii nu poartă nici haine frumoase, nici ghete, nici mănuși, ca să poată înota, tot așa îi e cu neputință sufletului să treacă peste valurile răutății, de nu se află dezbrăcat de cele ale lumii.

Pentru cei mai mulți, blestemul aruncat asupra lui Canaan și nu asupra lui Ham²³, tatăl său, este surprinzător.²⁴ O să ne oprim acum doar asupra aspectului legat de persoana ocărâtă, în speță Canaan. Știm din relatarea Sfintei Scripturi că Ham a fost cel care a greșit înaintea tatălui său, însă Scriptura ne spune că nu el a fost blestemat, ci fiul său. Motivele sunt numeroase pentru care s-a

¹⁹ Vezi Preot Ioan Sorin Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, p. 42.

²⁰ = nume; răsad; sămânță.

²¹ = negru; căldură; nervos.

²² = întindere; răspândire; frumusețe.

²³ Cel care a greșit, batjocorind intimitatea lui Noe.

²⁴ Vezi <http://ziarullumina.ro/agenda-crestinului/Biblia-verset-cu-verset-de-ce-fost-blestemat-canaan-si-nu-ham-tatal-sau>, accesat la data 02.02.2015.

întâmpnat acest lucru. Majoritatea susțin că:

- numele lui Ham **nu a mai fost vrednic de pomenire**, el fiind pedepsit indirect, văzându-și urmașii condamnați. O altă opinie ar fi aceea că
- fiul său, Canaan, s-a făcut părtaș la **atitudinea defăimătoare** a lui Ham, bătându-și și el joc de Noe.

În scrierile patristice găsim și alte motive care încearcă să justifice gestul lui Noe. Astfel, Sfântul **Vasile** cel Mare spune că :

- Canaan a devenit rob pentru că n-a fost învățat virtutea.²⁵

Sfântul **Ambrozie** a văzut în gestul lui Noe o

- urmare a nesocotirii de către urmașii săi a bătrâneții lui,

pe linia genealogică a lui Ham, care trebuia tratată cu respect.²⁶

Sfântul **Ioan** Gură de Aur crede că motivul pentru care Canaan a fost blestemat în locul lui Ham se datora faptului că

- acesta din urmă **primise deja binecuvântarea** lui Dumnezeu,

iar acum, blestemul trebuia să cadă asupra urmașului lui, ceea ce îl rănește și pe el.²⁷

²⁵ „A devenit rob pentru că n-a fost învățat virtutea dat fiind faptul că tatăl său, Ham, a fost fără minte. În felul acesta au ajuns unii sclavi. Liberi sunt cei care au evitat sărăcia, războiul și cei care n-au avut nevoie de tutela altora. Încât, chiar dacă unuia i se zice stăpân, iar altuia slugă, (noi) toți, datorită cinstei egale cu care am fost înzestrați și faptului că suntem posesiuni ale Celui ce ne-a creat, suntem tovarăși de robie. Acolo (în cer) poți să te sustragi robiei? Toate se pleacă lui Dumnezeu și îi dau ca unui stăpân cinstea cuvenită și slava ce Îi revine Creatorului”.

²⁶ « Acesta (n.r. - Noe), când a aflat că fiul său Ham a râs că și-a văzut tatăl gol, l-a blestemat zicând: „Blestemat să fie Canaan! Robul robilor să fie la frații săi!” și i-a făcut peste el stăpâni pe frații lui, care au socotit că bătrânețea tatălui trebuie cinstită cu înțelepciune. », vezi și Fac. 9.25.

²⁷ „Știți doar bine că, adeseori, părinții se roagă să fie pedepsiți ei în locul fiilor lor, știți că **părinții sunt pedepsiți mai greu când văd pe copiii lor pedepsiți**, decât atunci când ar fi ei înșiși pedepsiți”, spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

*Blestemat să fie Canaan.*²⁸ Unii comentatori au considerat că blestemul s-a rostit asupra lui Canaan, al patrulea fiu al lui Ham, mai degrabă decât asupra făptuitorului crimei, ca dovadă că

- Canaan a fost adevăratul vinovat, iar nu Ham, deoarece la el se face referire în versetul 24, ca la cel mai tânăr membru al familiei lui Noe: „*Trezindu-se Noe din amețeala de vin și aflând ce i-a făcut feciorul său cel mai tânăr...*”²⁹

Origen menționează tradiția că

- **mai întâi Canaan a văzut rușinea bunicului său** și a vorbit despre aceasta tatălui său. Este posibil ca el să fi luat parte la fapta rea a tatălui său.

Blestemul lui Noe pare să fi fost rostit **mai degrabă ca o profeție** și nu din resentiment. **Profeția nu îl încătușează nici pe Canaan, nici pe fiii lui Ham în general, în legăturile de fier ale unui destin.** Pare a fi numai o **prezicere**, o proorocie a ceea ce Dumnezeu a văzut mai dinainte și a anunțat prin Noe. Probabil că

- Canaan deja **umbla în păcatele tatălui său**, iar acele păcate au ajuns o **trăsătură puternică a caracterului** descendenților lui Canaan încât Dumnezeu a poruncit, mai târziu, nimicirea lor.

Spre deosebire de Cain, despre care se spune doar că lucra pământul, Noe este numit γεωργός, **țăran**³⁰. Philon îl compară pe Noe abia ieșit din arcă cu Adam, alungat din rai: amândoi încep să cultive pământul. **Noe este un al doilea Adam.** Textul grec este complicat, sună cam așa: *A început Noe, om țăran al pământului...* Principala idee este că **odată cu Noe pământul a început să fie lucrat cu temeinicie și pricepere.** Noe este socotit **primul cultivator al viței de vie.** Vinul era privit ca un dar al lui Dumnezeu și, alături de ulei și pâine, constituie unul dintre

²⁸ Vezi <http://www.adventist.ro/index/resurse/script/comentarii/index.php/Gen/9/25?operation=print>, accesat la data 24.04.2015; *Fac.* 9.25.

²⁹ *Fac.* 9.24.

³⁰ Vezi Preot Ioan Sorin Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, p. 56.

mijloacele esențiale de hrană, având un rol foarte important în cultul religios ca băutură de jertfă. A sta la umbra smochinului și a viței de vie și a gusta din fructe este în Vechiul Testament una din imaginile fericirii.

Beția lui Noe³¹

Philon dă o valoare pozitivă beției înțeleptului³², care nu-i altceva decât **beția intelectului** în comuniune cu **energile divine**.

Numele de Ham nu va mai fi pomenit, iar Canaan va fi blestemat. **Ham este fiul rău** al lui Noe, care, conform unei tradiții transmise de *Cartea Jubileelor* și Iosif Flaviu, **a perpetuat învățăturile**

- **îngerilor căzuți și**
- **ale gigantilor după potop**³³.

Probabil, această tradiție își are originea în episodul unde **Ham joacă rolul denunțătorului**. Vina lui este de

- **a vesti un lucru rușinos** - goliciunea tatălui - în afară, de
- **a face public un lucru intim**.

După o altă tradiție, atestată de Philon și preluată de creștini,

- Ham ar fi **râs** la vederea goliciunii lui Noe.

Acest **râs batjocoritor** va fi interpretat de Chiril al Alexandriei ca

- **prefigurare a batjocurilor îndurate de Iisus**, dezbrăcat înaintea răstignirii.

Combătând patima beției, Sfinții Părinți îl dau uneori exemplu pe Noe care, în ciuda virtuților sale, a alunecat vremelnic, datorită îmbătării cu vin.³⁴ Dar aici s-ar putea vedea și altceva. Plin de **bucurie duhovnicească**, Noe simte refăcută în el **starea paradisiacă**, nemaivând nevoie de veșminte. Dar, neputând privi

³¹ Episod comentat amplu de exegeții antici.

³² Sobria ebrietății.

³³ Înscriindu-le pe table de metal, imperisabile.

³⁴ Ca circumstanță atenuantă, se subliniază noutatea vinului pentru Noe, acesta necunoscându-i efectele. E o intenție pedagogică în aceste comentarii.